

استراتژی های ایجاد انگیزه یادگیری در دانش آموزان دبستان

اسحاق شیرین کام^۱، فاطمه محمدی^۲، مرضیه تاج الدینی^۳

۱- استادیار، دانشگاه فرهنگیان تهران ایران

۲- کارشناسی، بهداشت عمومی، دانشگاه علوم پزشکی مجتمع آموزش عالی میناب

Fateme.mohammadi0761@gmail.com

۳- کارشناسی، بهداشت عمومی، دانشگاه علوم پزشکی مجتمع آموزش عالی میناب

مراقب سلامت، پایگاه شهید باهنر، بندرلنگه

Marzie.tajadini2022@gmail.com

چکیده:

هدف از این پژوهش مطالعه و بررسی راهبردهای ایجاد انگیزه در فرایند تدریس و تاثیر آن در تثبیت یادگیری دانش آموزان است. تحقیق حاضر به روش کتابخانه ای - اسنادی صورت گرفته است. یادگیری زمانی شکل می گیرد که دانش آموزان با علاقه و انگیزه در کلاس درس شرکت کنند انگیزش از مباحث کلیدی تعلیم و تربیت است که شناسایی مفهوم آن و آگاهی از فنون ایجاد و افزایش انگیزه در دانش آموزان به معلم کمک می کند تا در اجرای برنامه های آموزشی خود، روش های بهتری را بکار گیرد انگیزه به فعالیت یادگیرنده جهت می دهد افراد دارای انگیزه پیشرفت زیاد، در یادگیری بر افرادی که از این انگیزه بی بهره اند پیشی می گیرند انگیزش در دو نوع درونی و بیرونی وجود دارد انگیزش درونی حاصل تقویت کننده های شخصی هستند و انگیزش بیرونی حاصل تقویت کننده های محیطی است. افراد دارای انگیزه درونی احساس کفایت بیشتری نسبت به افراد با انگیزه بیرونی دارند زیرا انگیزه بیرونی باعث می شود که فرد منحصر برای پاداش کار کند پس باید سعی کرد تا در کلاس انگیزه های بیرونی را درونی کرد بدین منظور راهبردهایی ارائه شده تا معلمان بتوانند انگیزه یادگیری و پیشرفت را در دانش آموزان ایجاد کنند و با استفاده از روش های تدریس مناسب، آن ها را افزایش دهند. برای افزایش انگیزه در تدریس، باید از یادگیری موقعیتی استفاده کرد و روش تدریس باید با شرایط یادگیرنده متناسب باشد. این شرایط در مناطق مختلف، متفاوت است پس نمی توان در همه جا از روش های واحدی بهره جست. در ضمن ایجاد انگیزه فقط وظیفه معلم نیست و باید در معماری مدرسه و کلاس درس نیز به اصول ایجاد انگیزه متناسب با هر رده سنی توجه نمود. واژگان کلیدی: یادگیری، انگیزه، الگوهای تدریس، استراتژی

مقدمه

تا حالا هیچ کس نگفته است که تدریس به دانش آموزان کار آسانی است. ایجاد انگیزه در دانش آموزان نیز به مراتب سخت تر است. فرقی نمی کند شما معلم یک مدرسه ای ابتدایی باشید یا هنرستان، ترغیب دانش آموزان به یادگیری کار دشواری است. روش های زیادی وجود دارد که به شما کمک می کند بتوانید محیطی شاد و هیجان انگیز را برای شاگردان خود فراهم کنید.

بیان مسئله

ایجاد انگیزه در دانش آموزان چه تاثیری روی یادگیری و رفتار آنها دارد؟

انگیزه تاثیر مستقیمی روی تلاش برای رسیدن به اهداف مشخص دارد. در واقع انگیزه اهداف مشخصی را ترسیم می کند که افراد برای رسیدن به آن تلاش می کنند. بنابراین انگیزه روی انتخاب هایی که دانش آموزان می کنند تاثیر می گذارد. به عنوان مثال، انگیزه است که تعیین می کند دانش آموز در کلاس هنر ثبت نام کند یا فیزیک، بعد از مدرسه مستقیم به خانه برگردد تا تکالیف فردایش را انجام دهد یا در برنامه های فوق برنامه ای مدرسه شرکت می کند.

انگیزه باعث می شود تلاش و انرژی دانش آموز افزایش یابد. انگیزه است که تعیین می کند دانش آموز حتی سخت ترین تکالیف مدرسه اش را با علاقه و اشتیاق انجام می دهد یا مدام از زیر کارها شانه خالی کند.

انگیزه است که شروع یک کار و ادامه دادن آن را ممکن می کند. انگیزه وقتی را که دانش آموزی روی کاری می گذارد افزایش می دهد و نقشی تعیین کننده در یادگیری و رسیدن به هدف دارد.

انگیزه فرآیندهای شناختی را بهبود می دهد. شاید عجیب به نظر برسد، اما انگیزه واقعا روی نوع اطلاعات و نحوه پردازش آنها اثر می گذارد، چرا که دانش آموزان با انگیزه با احتمال بیشتری به درس توجه نشان می دهند و سعی می کنند درس را بفهمند. در عوض دانش آموزان بی انگیزه فقط به شکلی مصنوعی سعی می کنند فرآیند یادگیری را پشت سر بگذارند.

انگیزه است که تعیین می کند کدام نتایج مشوق و کدامها تنبیه کننده هستند. مثلا دانش آموزانی که انگیزه ی زیادی برای شاگرد اول شدن یا گرفتن نمره های خوب دارند، با گرفتن نمره ی ۲۰ تشویق می شوند و اگر نمره ایی پایین بگیرند احساس بدی خواهند داشت و برای گرفتن نمره ی بالا بیشتر تلاش خواهند کرد.

در نهایت، انگیزه باعث می شود عملکرد دانش آموزان بهبود یابد. تمام دلایلی که تاکنون به آنها اشاره کردیم، یعنی تلاش، پشتکار، فرآیندهای شناختی، همه و همه به بهبود عملکرد منجر می شوند.

ضرورت و اهمیت انجام تحقیق

یکی از شرایط لازم برای اقتصادی مناسب و پویا، وجود آموزش پایه فراگیر است. تجارب کشورهای توسعه یافته در دهه های گذشته مبین این واقعیت است که بر سرمایه گذاری در حوزه آموزش پایه ارتباط معنا داری با بهره وری اقتصادی دارد بر این اساس در تمام کشورهای دنیا متناسب با توان اقتصادی آنها در راه توسعه آموزش و پرورش و رشد دانش و آگاهی های فکری سرمایه گذاری می شود و مبالغ قابل توجهی از بودجه سالانه کشورها به تعلیم و تربیت اختصاص می یابد که قسمت اعظم آن بدون این که به تحقق هدف نظر که همان یادگیری بهتر و نهایتا بهبود کیفیت آموزشی و ارتقاء سطح توسعه جامعه در زمینه های صنعت، کشاورزی، دامداری، تکنولوژی و... می باشد به هدر می رود. در کشور ما نیز با عنایت به اینکه جمعیت جوان و مدرسه بیشترین رقم را به خود اختصاص داده است. برای تعلیم و تربیت این قشر عظیم بودجه هنگفتی از امتیازات سالانه کشور صرف می شود و این بودجه با افزودن مشارکت های مردمی باز هم بیشتر می شود.

بنابراین به منظور جلوگیری از هدر رفتن منابع و سرمایه های ملی جامعه و اتلاف وقت دانش آموزان در فرآیند یادگیری و همچنین ارتقاء دانش و آگاهی که مهم ترین توسعه نیروی انسانی جامعه به شمار می روند این پژوهش انجام می شود تا از این رهگذر قدمی موثر در راه توسعه آموزش و پرورش برداشته و به تبع آن را در توسعه جامعه موثر بدانیم.

اهداف تحقیق

استراتژی های ایجاد انگیزه یادگیری در دانش آموزان دبستان و معرفت درباره یادگیری برای تصمیم گیرندگان برنامه ریزی درسی کاملا ضروری است. برنامه درسی الزاما طرحی برای یادگیری است به عبارت دیگر برنامه درسی دارای هدف هایی برای یادگیری و روش هایی برای رسیدن به این اهداف است.

فرضیه

نقش مشارکتی دانش آموزان در جریان تدریس مشخص شود.

نقش روش تدریس بدیع و غیر معمول در یادگیری دانش آموزان تعیین گردد.

تاثیر پاداش ها مخصوصا پاداش های بیرونی در زمان تدریس مشخص شود.

بخش اول: آماده کردن فضای درس خواندن

ایجاد یک فضای مثبت و امیدوارکننده

ایجاد انگیزه در دانش آموزان کار دشواری است. دانش آموزان در طول دوران تحصیل خود با معلم های زیادی سروکار دارند. موضوعی که برای یک دانش آموز ممکن است جالب باشد، شاید برای دانش آموز دیگر جذابیت نداشته باشد. نبود انگیزه مانع بزرگی در برابر پیشرفت تحصیلی دانش آموزان است و تمام تلاش معلم و والدین برطرف کردن این موانع و فراهم کردن محیط مناسب برای یادگیری بیشتر است.

زمانی دانش آموز به حرف معلم خود گوش می دهد که توانسته باشد، ارتباط خوبی با او برقرار کند و به او ثابت شود که آنچه قرار است در کلاس درس یاد بگیرد برایش مفید است. وقتی دانش آموز مطمئن شود که معلم بهترین فرد برای کمک کردن به او است، با اشتیاق بیشتری در کلاس حاضر می شود و به درس گوش می دهد. (رستمیان، م، رستمیان، ط)

احساس خوبی در دانش آموزان ایجاد کنید

اگر به دنبال ایجاد انگیزه در شاگردان خود هستید، باید به آنها ثابت کنید حرف های خوبی برای شنیدن دارید. ممکن است روز اول دانش آموزان با شما ارتباط خوبی برقرار نکنند، اما باید همه ی تلاش خود را برای جلب اعتماد دانش آموزان بکنید. معلم باید استعداد شاگردان خود را به خوبی شناسایی کند. در ادامه روش هایی معرفی می شود که می تواند تاثیر مثبتی بر دانش آموزان داشته باشد.

سخنران باشید. همیشه ایده و طرحی در ذهن خود داشته باشید و سعی کنید آن را در زمان مناسبی ارائه کنید. زیاد صحبت نکنید. خودرأی و مستبد نباشید. اطلاعات مفیدی برای ارائه در کلاس داشته باشید، با هوش باشید و بدون ترس، آنچه را که در ذهن تان می گذرد، بیان کنید. یک معلم خودرأی و مستبد نمی تواند عملکرد موفقی هم داشته باشد.

با اشتیاق درس دهید. حالت چشم و حتی گاهی لبخند کنایه آمیز معلم به یک دانش آموز ممکن است همه ی اشتیاق و انگیزه ی او را از بین ببرد. حتی اگر موضوعی را دوست ندارید طوری رفتار نکنید که دانش آموزان متوجه شوند. وقتی شما نسبت به موضوعی علاقه نشان می دهید، حرف شما برای شاگردان باورپذیرتر می شود. (شعبانی، ۱۳۸۱)

پرانرژی باشید. شور و اشتیاق امری مسری است. اگر سر کلاس پرانرژی باشید، بعید است دانش آموزی سر کلاس چرت بزند. پس همیشه با انرژی سر کلاس حاضر شوید.

ظاهر آراسته داشته باشید. برای اینکه بتوانید تاثیر خوبی بر روی دانش آموزان داشته باشید، لازم است قبل از رفتن به کلاس درس از خوب بودن ظاهر خود مطمئن شوید. با توجه به اهمیتی که پوشش و لباس معلم بر روی دانش آموزان دارد، پیشنهاد می شود معلم در انتخاب لباس وسواس بیشتری داشته باشد.

سنگ تمام بگذارید

برای رسیدن به هدف خود بیشتر تلاش کنید، حتی بیشتر از تلاشی که ممکن است هر معلم دیگری انجام دهد. اگر دانش آموزی تکلیف خود را به موقع انجام نمی دهد، بعد از کلاس با او صحبت کنید و در انجام تکلیف کمکش کنید، شاید لازم باشد روش مناسب انجام پژوهش را دوباره برایش توضیح دهید. اگر احساس می کنید هنوز هم متوجه موضوع نشده است نشان دادن تکالیف انجام شده ی دانش آموزان دیگر ممکن است بتواند به او کمک کند. اگر تنبلی می کند، با صحبت شما دیگر بهانه ای برای ادامه ی این روند نخواهد داشت و اگر نمی داندست چطور باید تکالیفش را انجام دهد، با مشاهده ی تکالیف دیگر دانش آموزان و کمک شما، مشکلش برطرف خواهد شد. (صفریان، اندیشمند، ۱۳۹۶)

با دقت به همه ی سوالات دانش آموزان پاسخ دهید و مطمئن شوید که کاملا متوجه درس شده اند. یادآوری کنید که فقط یکبار با دقت پاسخ آنها را می دهید. قبل از پایان کلاس حتما مطمئن شوید شاگردان درس را کامل یاد گرفته اند.

البته بین سنگ تمام گذاشتن برای دانش آموزان و اجازه ی سوء استفاده دادن به آنها از زمین تا آسمان فرق است. باید در وقت نیاز به آنها کمک کرد ولی هر جا متوجه شدید که از اعتماد و تلاش شما سوء استفاده می شود و یا خط قرمزهای شما را زیر پا گذاشته اند، همان جا کار را متوقف کنید و تذکر دهید.

اطلاعات بیشتری در مورد موضوع درس در اختیار دانش آموزان قرار دهید

اگر دوست دارید دانش آموزان نسبت به موضوع در حال تدریس علاقه ی بیشتری از خود نشان دهند، سعی کنید، موضوعات درسی را بیشتر بسط دهید. همیشه اطلاعات خود را مطابق با علم روز، به روزرسانی کنید و آخرین اخبار پیرامون موضوعات درسی را در اختیار دانش آموزان قرار دهید. برای مثال، اگر معلم علوم هستید هم می توانید یک مقاله ی علمی را سر کلاس برای شاگردان خود بخوانید یا خلاصه ای از یک مقاله و تصاویر مربوط به آن را به دانش آموزان نشان دهید و سپس سوالاتی در مورد مقاله، تصاویر و برخی جملات آن از دانش آموزان بپرسید و ببینید چقدر از مطلب را فهمیده اند. به دانش آموزان علاقه مند بگویند اگر دوست دارند یک نسخه از این مقاله را برای مطالعه ی بیشتر از شما دریافت کنند. (ترایبیان و همکاران، ۱۳۹۷)

توجه داشته باشید که علاقه مند کردن دانش آموزان به درس و موضوعات درسی، مهم ترین وظیفه ی یک معلم خوب است. هدف معلم فقط فراهم کردن مطالب آموزشی و ارائه ی آن ها به دانش آموزان نیست.

تکالیف و پروژه‌هایی که به دانش‌آموزان می‌دهید، باید علاوه بر اینکه باعث رشد خلاقیت دانش‌آموزان می‌شود جنبه‌ی سرگرمی نیز داشته باشد. برای مثال، فعالیت فوق برنامه‌ای برای کلاس علوم یا هر کلاس دیگری طراحی کنید، مثل بازدید از موزه‌ی حیات وحش برای درس علوم کودکان. یا از دانش‌آموزان بخواهید یادداشتی در مورد موضوع درس بنویسند و برای تشویق آنها، یادداشت یا مقاله‌ی نوشته شده را چاپ کنید و در کتابخانه‌ی مدرسه یا محله در دسترس سایرین قرار دهید.

استفاده از این روش و یا به کارگیری روش‌های متفاوت دیگر کاملاً به معلم بستگی دارد. ممکن است معلم این برنامه‌ها را در ساعت کلاس انجام دهد یا برای جلوگیری از تداخل موضوع پروژه با درس و کمبود وقت، زمان دیگری را به آن اختصاص دهد.

شوخی طبع باشید

شاد و شوخی طبع بودن معلم در کلاس موجب توجه بیشتر دانش‌آموزان به درس می‌شود. همیشه فضایی شادی در کلاس ایجاد کنید، با این کار دانش‌آموزان ارتباط بهتری با معلم و مدرسه برقرار می‌کنند. اگر رفتار معلم در کلاس درس خشک و جدی باشد، دانش‌آموزان نمی‌توانند ارتباط خوبی با معلم برقرار کنند. هرچه فضای کلاس شادتر باشد، انگیزه‌ی دانش‌آموزان برای یادگیری نیز بیشتر می‌شود. البته ایجاد تعادل در حفظ یک فضای شاد که از کنترل نیز خارج نشود، از مهارت‌های یک معلم خوب است.

شایستگی خود را ثابت کنید

معلم باید بتواند دانش‌آموزان را متقاعد کند به صحبت‌هایش گوش دهند. اگر دوست دارید دانش‌آموزان در زمینه‌ی درسی انگیزه‌ی بیشتری برای مطالعه داشته باشند، باید استعدادها و توانایی‌های خود را به نمایش بگذارید. فقط یک معلم نباشید. در کاری که قرار است انجام دهید، بهترین باشید. با غرور و تکبر صحبت نکنید. معلم می‌تواند الگوی خوبی برای شاگردان خود باشد، پس موفقیت‌ها و تجربه‌های خوب خود را در زمینه‌هایی که احساس می‌کنید می‌تواند برای دانش‌آموزان جالب و مفید باشد، تعریف کنید. دانش‌آموزان را مجبور به حرف زدن نکنید. ایجاد یک رابطه‌ی دوسویه و پرسش و پاسخ بهترین روش برای داشتن یک ارتباط خوب است.

اگر دانش‌آموزان احساس کنند شما وظیفه‌ی خود را نمی‌دانید، از این فرصت برای تنبلی کردن در انجام تکالیف استفاده می‌کنند و یا اگر تصور کنند شما توجهی به درس ندارید از خواندن دقیق مطالب آموزشی سرباز می‌زنند.

به حالات روحی دانش‌آموزان بیشتر توجه کنید

اگر دانش‌آموزی دچار افسردگی شده است و یا حس می‌کنید حال خوبی ندارد، بعد از کلاس با او صحبت کنید. در هنگام سؤال کردن به چشم‌هایش خیره نشوید. اگر تمایل نداشت در مورد مشکلش صحبت کند، اصرار نکنید، مگر اینکه مطمئن شوید مشکل بسیار جدی است. فقط بگویید که احساس کرده‌اید، کمی گرفته است. بحث را ادامه ندهید و سراغ کار خود بروید. همین قدر که دانش‌آموز احساس کند مورد توجه شما قرار گرفته است، کافی است.

توجه معلم به دانش‌آموز حس خوبی را در او ایجاد می‌کند و باعث می‌شود با تلاش و انگیزه‌ی بیشتری سر کلاس حاضر شود. اما اگر احساس کند معلم اصلاً متوجه تغییر حالت روحی او نمی‌شود، دچار سرخوردگی می‌شود و انگیزه‌اش را برای درس خواندن و حضور در کلاس از دست می‌دهد. گاهی معلم می‌تواند با توجه به شرایط، قوانین و اصول کاری خود را تغییر دهد. این کار موجب افزایش اعتماد دانش‌آموزان به معلم می‌شود. وظیفه‌ی معلم پیدا کردن مشکل و تلاش برای رفع آن است (حتی اگر فکر می‌کنید دانش‌آموز هیچ مشکلی ندارد و فقط تنبلی می‌کند). به دانش‌آموزی که تکالیفش را انجام نداده است، فرصت بیشتری بدهید و کمی موضوع تحقیق را ساده‌تر و یا میزان تکالیف را کمتر کنید. گاهی کمی انعطاف لازم است، اما باید این موضوع را برای دانش‌آموزان توضیح دهید که قرار نیست همیشه این اتفاق بیفتد.

از دانش‌آموزان بخواهید نظرات خود را بیان کنند

اگر دانش‌آموزان احساس کنند که در کلاس درس فقط شما صحبت می‌کنید و نظر آنها برای شما اهمیت ندارد، انگیزه‌ی آنها برای حضور در کلاس و گوش دادن به درس نخواهند داشت. اما اگر نظر آنها را در مورد یک موضوع خاص سیاسی، یک متن ادبی یا میزان اعتبار یک آزمایش علمی بپرسید، علاقه‌ی بیشتری به موضوع درس نشان می‌دهند و ایده‌ها و نظرات خود را در کلاس مطرح می‌کنند. اگر احساس کنند معلم به حرف‌هایشان گوش می‌دهد، از لاک خود بیرون می‌آیند و در بحث‌های کلاسی شرکت می‌کنند.

توجه داشته باشید که بین تشویق کردن دانش‌آموزان به شروع یک بحث سالم و بیان نظرات بی‌اساس که هیچ کمکی به پیشرفت موضوع درس نمی‌کند، فرق زیادی است. بحث را مدیریت کنید و از دانش‌آموزان بخواهید هیچ حرفی را بدون سند و مدرک نزنند.

البته، اگر شما معلم ریاضی و یا زبان هستید و فرصت کمتری برای ایجاد چنین مباحثی در کلاس دارید، سعی کنید اطلاعات جذابی در مورد درس آماده کنید و در کلاس طرح کنید.

دانش آموزان را به بحث کردن و ایجاد فضای شاد در کلاس تشویق کنید

اگر در تمام مدت کلاس فقط شما صحبت کنید، کلاس برای دانش آموزان کسل کننده می شود و باید انتظار چرت زدن دانش آموزان را هم داشته باشید. دنبال راهی باشید که دانش آموزان در تمام مدت حضور در کلاس، با اشتیاق به درس گوش کنند. از دانش آموزان هم بخواهید در کلاس مشارکت داشته باشند. سؤال پرسید ولی همه ی دانش آموزان را مخاطب سؤال خود قرار ندهید، بهتر است یکی از دانش آموزان را صدا بزنید و سؤال خود را مستقیم از او پرسید، وقتی سؤال از کل کلاس پرسیده می شود، فقط دانش آموزانی که جواب سؤال را بلد هستند در بحث شرکت می کنند. استفاده از این شیوه باعث می شود دانش آموزان قبل از کلاس نیز درس را مطالعه کنند و با شوق و انگیزه ی بیشتری در کلاس حاضر شوند، چون احساس می کنند قرار است نظرات آنها هم در کلاس شنیده شود.

قبل از تشویق کردن، با روحیات و ویژگی های شاگردان خود آشنا شوید

اگر برای اولین بار است که وارد یک کلاس می شوید و در اولین برخورد به دانش آموزان بگویید: «شما افراد خارق العاده ای هستید و قرار است در این کلاس یاد بگیرید که چگونه می توانید دنیای خود را عوض کنید»، مطمئناً دانش آموزان حرف شما را باور نمی کنند و ارزشی برای این حرف ها قائل نمی شوند. چیزی که در آن لحظه دانش آموزان فکر می کنند، این است که چگونه شما بدون هیچ شناختی در مورد آنها، آنقدر راحت نظر می دهید. چگونه انتظار دارید که دنیا را تغییر دهند وقتی هنوز برای آنها توضیح نداده اید که منظور شما از دنیا چیست؟ چگونه ممکن است از همه ی افراد یک جور انتظار داشت و البته حق با آنهاست.

بیشتر معلم ها تصور می کنند، همه ی دانش آموزان مثل هم هستند و خیلی راحت نظرات خود را بیان می کنند ولی یک معلم خوب و حرفه ای می داند که خصوصیات و ویژگی های دانش آموزان با هم متفاوت است. (معتمدی، ابطهی لقب) حتی از گفتن عبارت «برخی از شما» هم خودداری کنید. (فراموش نکنید که برخی از این دانش آموزان وکیل می شوند و برخی دکتر و یا شغل های دیگر). صحبت های خود را مطابق با شرایط کلاس تغییر دهید.

کمی شوخ طبع باشید و طوری صحبت کنید که دانش آموزان باور کنند شما چیزهایی در مورد آنها می دانید و انتظاراتی نیز از آنها دارید. وقتی خودتان را به دانش آموزان ثابت کنید، آنها نیز تمام تلاش خود را می کنند تا خودشان را به شما اثبات کنند.

به دانش آموزان نشان دهید چرا لازم است این درس ها را یادگیرند.

آنها را با موضوعاتی روبه رو کنید که قبلاً کمتر به آن توجه کرده اند. موضوعات مربوط به مردم، جامعه، کشور و جهان. هر چیزی که برای شما مهم است. هر چیزی که فکر می کنید توجه به آنها انگیزه ی دانش آموزان را بیشتر می کند. وقتی اعتماد آنها را به دست آوردید، به حرف شما گوش می کنند، سعی می کنند درس را یاد بگیرند حتی اگر علاقه ای به آن نداشته باشند باز هم تلاش خود را می کنند.

ممکن است موضوعی که انتخاب کرده اید برای دانش آموزان جالب نباشد و ندانند این درس چه فایده ای دارد. برای اینکه دانش آموزان اطلاعات بیشتری از درسی که قرار است یاد بگیرند به دست بیاورند و بدانند این دروس در آینده به چه دردی می خورد، می توانید یک کتاب یا روزنامه در مورد تأثیر مبحث آموزشی بر دنیای اطراف و زندگی آنها در کلاس معرفی کنید. وقتی دانش آموزان تأثیر مبحث آموزشی را در زندگی واقعی خود ببینند، علاقه ی بیشتری به درس نشان می دهند و با انگیزه ی بیشتری درس را دنبال می کنند.

بخش دوم: ایجاد چالش

از دانش آموزان بخواهید درباره ی موضوع درس تحقیق کنند

وقتی از دانش آموزان می خواهید که روی یک موضوع به صورت گروهی یا انفرادی کار کنند، دیدن انگیزه و شور و اشتیاق آنها قابل وصف نیست. یک موضوع انتخاب کنید و به دانش آموزان بگویید در مورد آن تحقیق و پژوهش کنند. این کار موجب افزایش انگیزه و هیجان در دانش آموزان می شود و تلاش می کنند تا بهترین کار را تحویل دهند. تلاش برای آماده کردن پروژه و ارائه ی آن در کلاس، اشتیاق یادگیری را در دانش آموزان افزایش می دهد و شاید بتوان این روش را یکی از بهترین روش ها در ترغیب دانش آموزان به یادگیری معرفی کرد. (نصراصفهانی، ۱۳۷۷)

کار کردن گروهی دانش آموزان بر روی یک موضوع مشخص، موجب افزایش انگیزه‌ی یادگیری در بین دیگر شاگردان کلاس هم می‌شود. ایستادن معلم در سر کلاس و درس دادن بی‌وقفه بدون مشارکت دادن دانش آموزان در بحث، خستگی شاگردان را به دنبال دارد، ولی دادن فرصت به دانش آموزان برای ارائه‌ی تحقیق و پژوهش‌های خود سر کلاس باعث شادابی بیشتر فضای کلاس و درس می‌شود.

دانش آموزان را به انجام کار گروهی تشویق کنید

کار گروهی به دانش آموزان کمک می‌کند تا یکدیگر را بهتر بشناسند و موضوعات را از زاویه‌ی دیگری ببینند. کار گروهی موجب می‌شود دانش آموزان انگیزه‌ی بیشتری برای رسیدن به موفقیت داشته باشند. وقتی دانش آموزان به صورت انفرادی کار می‌کنند انگیزه‌ی کمتری برای فعالیت دارند. کار گروهی روش خوبی است که پیشنهاد می‌شود در برنامه‌ی تحصیلی دانش آموزان گذاشته شود.

همچنین می‌توانید با استفاده از روش‌های مختلف بین گروه‌ها رقابت سالم ایجاد کنید. مثلاً سؤال و یا موضوعی را بر روی تخته بنویسید و از یک گروه بخواهید پاسخ آن را پیدا کنند. با همین روش می‌توانید میزان مشارکت دانش آموزان را در یافتن پاسخ صحیح بالا ببرید. البته باید تلاش کنید این فضای رقابتی سالم از حالت تعادل خارج نشود.

تکالیف بیشتری به دانش آموزان بدهید

دادن تکالیف و پروژه‌های بیشتر به دانش آموزان کمک می‌کند تا سطح علمی خود را افزایش دهند. برای مثال، اگر معلم شیمی هستید و می‌دانید که برخی از دانش آموزان تمایل به کار تحقیقی بیشتری دارند، می‌توانید از آنها بخواهید گزارشی در مورد یک موضوع علمی جالب و بامزه تهیه کنند، مثلاً بر روی کتاب جهان در پوست گردو تحقیق کنند. این کار علاوه بر اینکه می‌تواند موضوع جالبی برای دانش آموزان باشد، سطح علمی آنها را نیز افزایش می‌دهد و دید جدیدی نسبت به موضوعات این درس پیدا می‌کنند. (ولایتی، ۱۳۹۱)

اگر معلم ادبیات هستید، می‌توانید از دانش آموزان بخواهید در یک جلسه‌ی شب شعر شرکت کنند و گزارشی از آن را در کلاس ارائه دهند. این روش تأثیر زیادی بر روی ایجاد انگیزه در دانش آموزان و ترغیب آنها به یادگیری دارد.

گزینه‌های بیشتری را در اختیار دانش آموزان قرار دهید

قرار دادن گزینه‌های بیشتر برای انجام دادن، انگیزه‌ی دانش آموزان را به یادگیری افزایش می‌دهد. انتخاب‌های بیشتر باعث می‌شود دانش آموزان احساس استقلال بیشتری داشته باشند. آنها را در انتخاب هم گروهی آزاد بگذارید و یا چند موضوع را برای تحقیق پیشنهاد کنید و اجازه دهید دانش آموزان بر اساس علائق شخصی و گروهی خود یکی را انتخاب کنند.

تشویق کنید

اگر به دنبال راهی برای ترغیب دانش آموزان به یادگیری بیشتر هستید، بهتر است نسبت به انجام تکالیف و فعالیت‌های کلاسی آنها بازخورد مناسب و شایسته‌ای نشان دهید. اگر بدانند نقاط قوت آنها در کجاست، انگیزه‌ی بیشتری برای یادگیری و انجام تکالیف پیدا می‌کنند. گاهی نوشتن یک جمله در انتهای تکالیف درسی، نمره دادن و یا حتی یک کلام محبت‌آمیز می‌تواند انگیزه‌ی دانش آموز را برای یادگیری بیشتر کند. وقتی دانش آموزان احساس کنند شما از موفقیت آنها خوشحال می‌شوید و این موضوع برای شما اهمیت زیادی دارد، تلاش بیشتری برای یادگیری می‌کنند. (مستون، اولندینگ، ۱۹۸۸)

اگر فرصت دارید می‌توانید برای هر دانش آموز نموداری طراحی کنید که روند موفقیتش را نشان دهد. این توجه‌ی ویژه به رشد تحصیلی هر یک از دانش آموزان، به آنها نشان می‌دهد که شما چقدر به موفقیت آنها اهمیت می‌دهید.

انتظاراتی را که از دانش آموزان دارید، صریح و شفاف بیان کنید

سرفصل‌ها، خطوط قرمز و اصول کاری خود را برای دانش آموزان شفاف بیان کنید. اگر آنها هیچ تصویری در مورد دیدگاه‌ها و اصول و قوانین شما نداشته باشند و ندانند شما چه توقعی از شاگردان کلاس خود دارید، دچار سردرگمی می‌شوند و انتظارات شما هم برآورده نمی‌شود. داشتن دستورالعمل‌ها و اصول کاری شفاف و دادن پاسخ صریح به همه‌ی سؤالات دانش آموزان در ترغیب آنها به یادگیری بیشتر در کلاس مؤثر خواهد بود.

قبل از انجام تکالیف، زمانی را برای پاسخ دادن به سؤالات دانش آموزان اختصاص دهید. ممکن است دانش آموزان وانمود کنند سؤالی ندارند ولی این شما هستید که باید با شیوه‌ای مناسب آنها را وادار به صحبت کردن کنید.

هر جلسه را فقط به یک موضوع یا کار اختصاص ندهید

در هر جلسه می‌توانید مخلوطی از همه چیز داشته باشید، هم درس دادن و هم انجام تکلیف. با این کار شما یک کلاس کسل کننده، نخواهید داشت و دانش آموزان نیز انگیزه‌ی بیشتری برای حضور فعال در کلاس دارند. برای مثال، می‌توانید زمانی حدود ۱۰ تا ۱۵ دقیقه را به درس دادن بپردازید و

بعد تکلیفی را به صورت گروهی حل کنید تا میزان درک و یادگیری دانش آموزان از موضوع درس داده شده را بررسی کنید. می توانید تمرینی را بر روی تخته یادداشت کنید تا دانش آموزان آن را حل کنند و یا فیلم کوتاهی را مربوط به موضوع درس برای شاگردان تان نمایش دهید. داشتن یک برنامه‌ی کلاسی پویا فضای بهتری را برای یادگیری فراهم می کند.

برای هر کلاس برنامه‌ی خاصی داشته باشید. می توانید برنامه را بر روی کاغذ بنویسید و در کلاس نصب کنید. تا دانش آموزان نیز از آن اطلاع داشته باشند.

روش تحقیق

مقاله حاضر به صورت تحلیلی و با استناد به مطالعات کتابخانه‌ای صورت گرفته است و از روش توصیفی استفاده شده است و به کمک این روش، داده‌ها و اطلاعات جمع‌آوری، توصیف، تجزیه و تحلیل شده است.

نتیجه گیری

انگیزه تاثیر مستقیمی روی تلاش برای رسیدن به اهداف مشخص دارد. در واقع انگیزه اهداف مشخصی را ترسیم می کند که افراد برای رسیدن به آن تلاش می کنند. بنابراین انگیزه روی انتخاب‌هایی که دانش آموزان می کنند تاثیر می گذارد. به عنوان مثال، انگیزه است که تعیین می کند دانش آموز در کلاس هنر ثبت نام کند یا فیزیک، بعد از مدرسه مستقیم به خانه برگردد تا تکالیف فردایش را انجام دهد یا در برنامه‌های فوق برنامه‌ی مدرسه شرکت می کند. انگیزه باعث می شود تلاش و انرژی دانش آموز افزایش یابد. انگیزه است که تعیین می کند دانش آموز حتی سخت ترین تکالیف مدرسه اش را با علاقه و اشتیاق انجام می دهد یا مدام از زیر کارها شانه خالی کند.

هدف از این پژوهش مطالعه و بررسی راهبردهای ایجاد انگیزه در فرایند تدریس و تاثیر آن در تثبیت یادگیری دانش آموزان است. تحقیق حاضر به روش کتابخانه ای - اسنادی صورت گرفته است. یادگیری زمانی شکل می گیرد که دانش آموزان با علاقه و انگیزه در کلاس درس شرکت کنند انگیزش از مباحث کلیدی تعلیم و تربیت است که شناسایی مفهوم آن و آگاهی از فنون ایجاد و افزایش انگیزه در دانش آموزان به معلم کمک می کند تا در اجرای برنامه های آموزشی خود، روش های بهتری را بکار گیرد انگیزه به فعالیت یادگیرنده جهت می دهد افراد دارای انگیزه پیشرفت زیاد، در یادگیری بر افرادی که از این انگیزه بی بهره اند پیشی می گیرند انگیزش در دو نوع درونی و بیرونی وجود دارد انگیزش درونی حاصل تقویت کننده های شخصی هستند و انگیزش بیرونی حاصل تقویت کننده های محیطی است. افراد دارای انگیزه درونی احساس کفایت بیشتری نسبت به افراد با انگیزه بیرونی دارند زیرا انگیزه بیرونی باعث می شود که فرد منحصرا برای پاداش کار کند پس باید سعی کرد تا در کلاس انگیزه های بیرونی را درونی کرد بدین منظور راهبردهایی ارایه شده تا معلمان بتوانند انگیزه یادگیری و پیشرفت را در دانش آموزان ایجاد کنند و با استفاده از روش های تدریس مناسب، آن ها را افزایش دهند. برای افزایش انگیزه در تدریس، باید از یادگیری موقعیتی استفاده کرد و روش تدریس باید با شرایط یادگیرنده متناسب باشد. این شرایط در مناطق مختلف، متفاوت است پس نمی توان در همه جا از روش های واحدی بهره جست. در ضمن ایجاد انگیزه فقط وظیفه معلم نیست و باید در معماری مدرسه و کلاس درس نیز به اصول ایجاد انگیزه متناسب با هر رده سنی توجه نمود.

پیشنهادات

جواری وانمود کنید که فعالیت های کلاسی هیچ زحمتی برای شما ندارد. فرقی نمی کند چه کاری انجام می دهید، صحبت می کنید، درس می دهید یا میز خود را تمیز می کنید. جواری رفتار نکنید که انگار از این کار اکراره دارید و آن را از روی تمایل انجام نمی دهید.

نسبت به هر رفتاری واکنش فوری نشان ندهید. دانش آموزان باید احساس کنند که تدریس برای شما در اولویت قرار دارد و نه استفاده و نشان دادن قدرت معلمی.

خیلی آهسته صحبت نکنید. ممکن است دانش آموزانی که در انتهای کلاس نشسته اند صدای شما را واضح نشنوند و درس را متوجه نشوند.

رابطه‌ی معلم و شاگردی خود را حفظ کنید. سعی نکنید دوست آنها شوید، از بین رفتن رابطه‌ی معلم و شاگردی و مرزهای آن می تواند مشکلاتی را برای شما ایجاد کند. سعی کنید یک معلم باقی بمانید، یک معلم خوب با شیوه‌ای متفاوت.

شما هم یک انسان هستید و ممکن است بعضی روزها حال خوبی نداشته باشید، ناراحت یا عصبانی باشید، با این حال سعی کنید دانش آموزان متوجهی ناراحتی و رفتاری شما نشوند. معلم تکیه‌گاه دانش‌آموزان است، به همین خاطر اگر احساس کنند شما قدرت کافی برای حل مشکلات خود ندارید، اعتماد خود را نسبت به شما از دست می‌دهند. مدام نخندید. لبخند زدن را به زمان‌های خاص و دانش‌آموز خاص محدود کنید.

منابع

- آلگوزین، باب سیلداک، ۱۳۹۵، تدریس دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی، ترجمه، خانزاده، حسین، آریا، محمد، انتشارات رشد فرهنگ دلاکورتیاد، کلود، ۱۳۷۵، پرورش کودک کم‌توان ذهنی، ترجمه، وارسته‌فر، افسانه، تهران، انتشارات سمت
- رستمیان، محمود، رستمیان، طیبه، ۱۳۹۵، اثر بخشی آموزش مبتنی بر رایانه در پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان پسر کم‌توان ذهنی، نشریه تعلیم و تربیت استثنایی جلد ۶ شماره ۱۴۳
- شعبانی، حسن، ۱۳۸۱، مهارت‌های آموزشی و پرورشی، تهران، سازمان مطالعه و تدوین کتب درسی انتشارات سمت
- صفریان، فیروزه، اندیشمند، ویدا، ۱۳۹۶، روش‌های نوین یاددهی کودکان کم‌توان ذهنی، بندرعباس، انتشارات همایش ملی رویکردهای نوین آموزشی و پژوهشی در تعلیم و تربیت
- طاهری، فاطمه، ترابیان، نساء، رحمانی، نسرين، نعمتی‌نیا، فاطمه، مرادی‌کیا، حامد، ۱۳۹۵، نگرشی بر دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی، اردبیل، نشر نایاب
- مستون، جانی، اولندیگ، توماس، ۱۹۸۸، بهبود بخشی مهارت‌های اجتماعی کودکان، ترجمه، به‌پژو، احمد، تهران، انتشارات اطلاعات
- معتمدی، وحید، ابطهی لقب، مریم، ۱۳۹۳، تاثیر کاربرد رایانه در پیشرفت تحصیلی و سازگاری اجتماعی دانش‌آموزان، رشد تکنولوژی آموزشی دوره ۳۰ شماره ۲۴۶ صفحه ۱۲ - ۱۴
- نصراصفهانی، احمدرضا، ۱۳۷۷، نقش رایانه در پژوهش‌های علوم اجتماعی، پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت شماره ۹ و ۱۰ صفحه ۱۳۷ - ۱۴۹
- ولایتی، الهه، ۱۳۹۱، بازی‌های رایانه‌ای و نقش آن در آموزش و یادگیری دانش‌آموزان کم‌توان ذهنی، تهران، انتشارات رشد فرهنگ
- هالاها، دانیل‌پی، کافمن، جیمز ام، ۱۹۹۴، کودکان استثنایی مقدمه برآموزش‌های ویژه، ترجمه، جوادیان، مشهد، آستان قدس رضوی موسسه چاپ و انتشارات